

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

1. Esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, mikä vastaisi paremmin muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasemaa. Esitys on kannatettava ja oikeudellisesti tarkoituksenmukainen, sillä Huoltovarmuuskeskuksella on hallintotehtäviä ja se käyttää merkittävääkin julkista valtaa.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

2. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien ja ohjauksen määrittely nykyistä selkeämmin lain tasolla ja valtion virastomallilla selkeyttää monella tapaa Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisroolia ja samalla sen henkilöstön asemaa palvelussuhteessa Suomen valtioon.

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

-

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

-

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

8. Lakiesityksen 5 §:ssä esitetään pääjohtajan alaisuuteen johtoryhmää, josta säädettäisiin tarkemmin viraston työjärjestyksessä. JUKO esittää, että lain perustelutekstiin työjärjestyksen yhteyteen kirjataan, että johtoryhmään sisältyisi henkilöstöedustus. JUKO pitää erityisen tärkeänä, että henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua viraston operatiivisen johtoryhmän toimintaan, mikä tukee lakisääteistä valtion yhteistoimintaa ja toisaalta vastaa yksityisen sektorin hallintoedustusta koskevaa yhteistoimintalakia. Huoltovarmuuskeskuksessa viraston johdon ja henkilöstön vuorovaikutus operatiivisella tasolla korostuu johtuen monesta ministeriöstä, eri toimialoilta ja viranomaisesta tulevasta ohjauksesta ja poikkihallinnollisesta yhteistyöstä.

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

7. JUKO yhtyy Akavan 25.1.2024 työryhmälle antamaan kannanottoon, jossa Akava on nostanut osaamisen ja koulutustason merkitystä keskeisenä Suomen huoltovarmuuden strategisena tekijänä. JUKO painottaa, että nämä osaamista ja koulutusta koskevat vaatimukset koskevat luonnollisesti myös Huoltovarmuuskeskuksen henkilöstöä, jotta viranomainen selviää tuloksellisesti tehtävistään. Tähän liittyy asianmukainen ja riittävän kilpailukykyinen palkkaus, josta tulee pitää huolta erityisesti viraston palkkausjärjestelmää rakennettaessa. Virastolla tulee olla mahdollisuus kilpailla pätevistä henkilöstöstä myös pidemmällä aikavälillä.

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

-

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

-

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

-

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskykyvarausten hankinta

-

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

-

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

-

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

-

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

-

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

3. Esitys Huoltovarmuuskeskuksen henkilöstön siirtymisestä lain nojalla työsopimussuhteesta virkasuhteisiin on oikea ja perusteltu. Huoltovarmuuskeskuksen henkilöstön tulisi täysin rinnastua valtion virkamiehiin valtion muita turvallisuus-toimintoja vastaavasti.

4. Tarkoituksena on lakiesitykseen kirjatun 31 §:n mukaisesti, että Huoltovarmuus-keskuksen työntekijät siirtyvät virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen Huoltovarmuuskeskus -viraston palvelukseen. Vuosiloma- ja muun laskennan näkö-kulmasta kirjaukseen tulisi lisätä ”vanhoina työntekijöinä”, mikä selventäisi yksittäistapauksissa siirtyvän henkilöstön asemaa. Käytännössä

siirtyminen vastaa liikkeenluovutusta, joskin virkasuhde osin lisää henkilöstön oikeuksia ja velvollisuuksia.

5. JUKO pitää selvityshenkilön 2024 antamaa selvitystä Huoltovarmuuskeskuksen henkilöstön työtaisteluoikeuksista virheellisenä ja puutteellisenä erityisesti sen vuoksi, että siinä on sivuutettu näkökulmana työntekijöiden ja virkamiesten perustuslailliset perusoikeudet muun muassa työtaisteluun. Uusi suojelutyölainsäädäntö ja henkilöstön siirtyminen virkasuhteisiin joka tapauksessa tuo Huoltovarmuus-keskuksen henkilöstön tässä suhteessa samaan asemaan muiden valtion virkamiesten kanssa ja näin selventää normipohjaa. Virkaehtosopimuslain mukaiset työtaisteluoikeudet ovat olemassa ja näitä rajataan – suppeasti, välttämättömyysperustein ja perusoikeuksia kunnioittaen – suojelutyölainsäädännöllä.

6. Esityksen perustelutekstissä todetaan, että henkilöstö jatkaa viraston palveluksessa nykypalkallaan, mikä kuvanee oikein viraston perustamishetken tilannetta. Valtion virastoille kuitenkin sovitaan virka- ja työehtosopimusteitse palkkausjärjestelmästä, jota tulee lähteä rakentamaan tulevan viraston tehtäviä vastaavasti. Uudesta palkkausjärjestelmästä sopiminen tuo väistämättä myös palkkakustannuksia, joihin tulisi varautua muun muassa työnantajan lakisääteisistä tasa-arvo ja yhdenvertaisuuslähtökohdista. Toisaalta oikeudenmukainen ja kannustava palkkausjärjestelmä toimii myös viraston johtamisen ja tuloksellisuuden työkaluna. JUKO esittää, että perustelutekstiin kirjataan tarve varautua ja resursoida palkkausjärjestelmän kehittämiseen virastolle.

Eskola Kari

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry - Kari Eskola,
neuvottelupäällikkö, OTK, VT / JUKO ry